Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum
23.5.2018

Dnro
Dnr

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön selvitys ympäristövaliokunnalle eräistä hallituksen esityksestä (14/2018 vp)
Ärende koskevista kysymyksistä

Ympäristövaliokunta on pyytänyt ympäristöministeriöltä selvitystä 2.5.2018 annetun vastineen lisäksi siitä, miten kalastuslain yleisen edun valvonta on järjestetty, ja miten tämä huomioidaan vesilaissa; sekä ovatko kalatalousviranomaisen tehtävät maakunnan vai maakunnan viranhaltijan tehtäviä, ja onko näissä pykäläehdotuksissa mahdollisesti muutostarvetta. Erityisesti professori Määttä sekä myös korkein hallinto-oikeus olivat kiinnittäneet huomiota edellä mainittuihin asioihin.

Lisäksi on pyydetty ottamaan kantaa professori emeritus Majamaan lausunnossaan esiintuomiin seikkoihin.

Ympäristöministeriö on valmistellut selvityksen yhdessä oikeusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa.

Maakunnan lakisääteiset viranomaistehtävät

Professori Määttä on lausunnossaan arvioinut oikeusharkintaisten viranomaistehtävien hoidon järjestämistä perustuslain kannalta. Hän on käsitellyt erityisesti oikeusharkintaisen viranomaispäätöksenteon riippumattomuutta maakuntalain 79 §:n 3 momentin ja erityislakien säännösmuutosten osalta. Hän on pitänyt oikeusvarmuuden vuoksi tarpeellisena säätää asiasta hallituksen esitystä tarkemmin ja yhdenmukaisemmin useissa erityislaeissa kuten vesilaissa, ulkoilulaissa, maastoliikennelaissa ja luonnonsuojelulaissa. Myös korkeimman hallinto-oikeuden lausunnossa on tuotu esille lakeja, joissa olisi tarvetta vastaaviin täsmennyksiin.

Todettakoon, että hallituksen esitykseen 15/2017 vp kuuluvaan maakuntalakiin ei sisältynyt säännöstä otto-oikeudesta. Hallintovaliokunta on lausunnossaan (HaVL 3/2018 vp) ehdottanut otto-oikeutta koskevan säännöksen lisäämistä maakuntalakiin. Otto-oikeuden lisääminen maakuntalakiin olisi merkittävä muutos ja lisäyksen vaikutusta maakuntalain 79 §:än ja toisaalta käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyviin lainmuutoksiin tulee tarkastella huolella. Käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä koskevaan hallintovaliokunnalle annettavaan vastineeseen voidaan tarvittaessa sisällyttää ehdotukset säädösmuutoksiksi, joissa täsmennettäisiin maakunnan lakisääteisten viranomaistehtävien hoidon toimivaltaa. Säännösehdotusten täsmentämisessä olisi mahdollista ottaa huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntoon mahdollisesti sisältyvät asiaa koskevat linjaukset.

<u>Kalastuslain ja vesilain mukaiset maakuntien tehtävät</u>

Ehdotetun maakuntalain mukaan maakunta määräisi hallintosäännöllä myös lausunnoissa tarkoitettujen kalatalouden ja vesitalouden viranomaistehtävien järjestämisestä. Kalatalousviranomaisen tehtävät ovat luonteeltaan

asiantuntijatehtäviä. Kalastuslaissa esitetään säädettäväksi, että maakuntavaltuuston olisi annettava kalatalousviranomaisen toimivallan käyttö hallintosäännöllä maakunnan viranhaltijalle. Tämä merkitsee, että niistä vesilaissa säädetyistä maakunnan tehtävistä, joihin sisältyy yleisen kalatalousedun valvontaa tai muuta kalatalousviranomaiselle kalastuslain mukaan kuuluvaa toimivallan käyttöä, vastaa maakunnassa kalatalousviranomainen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vesilakiin perustuvat kalataloustehtävät on samoin perustein osoitettava maakunnan viranhaltijalle.

Ottaen huomioon hallintovaliokunnan lausunnossa (HaVL 3/2018 vp) esitetty, on väärinymmärrysten välttämiseksi asianmukaista tarkistaa viranomaisten yleistä toimivaltaa koskevaa vesilain 1 luvun 7 §:ää siten, että maakunnalle vesilain nojalla kuuluvat kalataloustehtävät osoitettaisiin viranhaltijan hoidettavaksi. Tarkistuksen myötä kaikissa vesilain pykälissä maakunnalle osoitetut kalataloustehtävät olisivat viranhaltijalle kuuluvia tehtäviä. Yksityiskohtaiset säännösehdotukset sisällytetään hallintovaliokunnalle myöhemmin toimitettavaan vastineeseen.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset maakuntien tehtävät

Ehdotetun maakuntalain nojalla maakunta määräisi hallintosäännössä vesienhoidon – mukaan lukien pohjavesitehtävien – ja merenhoidon tehtävien osoittamisesta organisaatiossaan. Maakuntien olisi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan hoidettava erikseen nimettyjä vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelun osatehtäviä yhteistyössä, jota varten maakuntien olisi sovittava keskenään vesienhoitoalueiden sisäisistä sekä merenhoidon tehtäviä hoitavien maakuntien välisistä yhteistyöjärjestelyistä maakuntalain 8 luvun mukaisesti. Maakuntien tehtävänä on myös edistää vesienhoidon ja merenhoidon toimeenpanoa sekä toteuttaa osaltaan toimenpideohjelmiin sisältyviä toimenpiteitä. Maakunta toteuttaisi vesienhoidon ja merenhoidon edistämistehtävää sekä toimenpideohjelmien käytäntöön saattamista muun muassa antamalla lausunnon Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Lausunnossaan maakunta tuo esille vesienhoidon ja merenhoidon näkökulmaa lupaprosessissa. Maakunnan toimivalta yleistä etua valvovana viranomaisena määräytyy sektorilain mukaisesti.

Professori emeritus Majamaan lausunto

Professori emeritus Majamaa katsoo lausunnossaan, että ELY-keskukset ovat ylittäneet toimivaltansa hakiessaan muutosta kuntien suunnittelutarveratkaisuihin ja poikkeamispäätöksiin ranta-alueilla. Ympäristöministeriön seurantatiedot eivät tue Majamaan näkemystä. On lisäksi huomattava, että maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella (230/2017) poistettiin ELY-keskuksilta kuntakaavoituksen ohjaustehtävä. Samalla valvonta rajattiin vain vaikutuksiltaan valtakunnallisiin ja merkittäviin maakunnallisiin asioihin.